

HRVATSKI *glasnik*

XXXII. godina, 39. broj

29. rujna 2022.

cijena 200 Ft

Šokački svatovac i pučka veselica u Santovu

FOTO: ZOLTAN TABORI

6. stranica

III. Hrvatski državni vjerski kamp

3. stranica

Hrvatski ljetni festival i Dan sela u Potonji

12. stranica

Na putu Loretanske mriže

16. stranica

Survivor

U posljednje vrijeme strah se sve više uvlači u živote. Mnoštvo je napetosti po svijetu: ratna događanja, prijatnje atomskim oružjem, ucjene između nacija, ekološke katastrofe, pandemija, energetska i ekonomska kriza i drugi problemi koji mogu promijeniti život ljudi u cijelome svijetu nagore. Kao da bi novija vremena željela čovjeka staviti u ekstremnu igru „Survivor“, gdje ostaju samo najjači, samo oni koji uspijevaju „pregaziti“ i bivše prijatelje kao suparnike s kojima su na početku bili u ekipi i surađivali. Zna se, Survivor je televizijski reality show koji mnogi rado gledaju navijajući za svoje omiljene natjecatelje, ali ako malo bolje razmislimo, shvatit ćemo da je to slikovit prikaz onoga što danas u modernom društvu iz dana u dan doživljavamo (možda na blaži način). Neki imaju svoj posao u kojem žele biti dobri i maksimalno uspješni pa se za to bore, oni koji nemaju posao bore se da bi ga dobili, koji žive u partnerstvu bore se da ga zadrže, koji nemaju bore se da dobiju, koji su zdravi bore se da i ostanu, a koji su bolesni bore se da ozdrave... Moglo bi se navesti niz malih borbi koje su dio uobičajenog života, blažeg Survivor, i smatram da su sve to opravdane borbe dok ne ugrožavaju tuđe živote. Zapravo, mnoge od gore navedenih donekle su slatke borbe, ali i za njih čovjek treba snagu kako bi ostvario željene ciljeve. Druga je priča s borbama koje prati samo oholost, sebičnost, gordost, koje su iznad dometa običnih ljudi, kao što su borbe suprotstavljenih vojski u ratovima, prirodne katastrofe, ekonomska kriza. Mnogi misle da na njih čovjek ne može utjecati, ali pogledamo li malo bolje, jasno je da i u tim slučajevima često čovjek određuje pravila igre, samo ljudi toga nisu svjesni. Često se naglašava da nepoštovanje prirodnih zakonitosti, odnosno čovjekov utjecaj na prirodu uzrokuje ekstremne vremenske prilike, do ratova dovodi mržnja, odnosno želja za vladanjem nad drugima i ograničavanje slobode drugih, do ekonomske krize pohlepa određenih skupina... Pravila Survivor donekle određujemo mi, ljudi, a staze koje ugrožavaju tuđe živote također smišljamo mi ljudi. Ali ako u igri svi stradaju, čak i oni koji su smislili pravila igre za svoju zabavu, uzalud će pokušati isključiti televizor – Survivor neće stati! Beta

Glasnikov tjedan

„Kojoj narodnosti pripadate? (Pripadate li još kojoj narodnosti osim naznačene?), Koji vam je jezik materinski? (Mogu se dati najviše dva odgovora!), Kojim jezikom najčešće govorite u obitelji i krugu prijatelja? (Mogu se dati najviše dva odgovora!).“

Državni zavod za statistiku (KSH) od 1. listopada do 28. studenoga 2022. održat će popis stanovništva u Mađarskoj. Popis je obavezan i njime se evidentiraju mađarski državljanici koji žive u Mađarskoj ili borave u inozemstvu kraće od dvanaest mjeseci te stranci koji borave u Mađarskoj duže od tri mjeseca. Ovaj popis bit će 16. popis stanovništva u Mađarskoj i prvi koji neće biti papirnati, nego potpuno digitalan. Kako je izjavio čelnik Državnog zavoda za statistiku, oko pitanja koja se odnose na pripadnost narodu i materinski jezik usuglasili su se s predstavnicima državnih samouprava. Popis iz 2011. godine nije dao ohrabrujuću sliku glede broja Hrvata u Mađarskoj i broja stanovnika Mađarske kojima je hrvatski materinski jezik. To su dva najvažnija pitanja koja će biti u upitniku i u ovogodišnjem popisu. Sljedeća se pitanja odnose na nacionalnost i materinski jezik: *Kojoj narodnosti pripadate? (Pripadate li još kojoj narodnosti osim naznačene?), Koji vam je jezik materinski? (Mogu se dati najviše dva odgovora!), Kojim jezikom najčešće govorite u obitelji i krugu prijatelja? (Mogu se dati najviše dva odgovora!).* Zanimljivost je iz popisa stanovništva i 2011. i 2022. to da se može izraziti dvojna narodnosna pripadnost. To znači da će osoba biti ubrojena dva puta drugoj narodnosti (narodu), a i odgovor na jedno od četiri pitanja (potpitanja) dovoljan je za to da se osoba uračuna u konačan broj pripadnika narodnosti, u našem slučaju hrvatske. Ako se ispitanik izjasni kao Bunjevac, Šokac ili Rac, uračunat će se među pripadnike hrvatske narodnosti.

Do kraja rujna 2022. sva kućanstva u Mađarskoj dobit će pozivna pisma s

12-znamenkastim brojem s pomoću kojega se može pristupiti stranici nepszamlalas2022.hu i mrežnom zatvorenom sustavu, odnosno platformi za popisivanje. Od 1. do 16. listopada na toj platformi pojedinac samostalno može evidentirati sebe i dodatno sve članove obitelji koji žive na istoj adresi. Oni koji do 16. listopada samostalno ne ispune upitnik, mogu to učiniti uz pomoć popisivača koji će obilaziti kućanstva od 17. listopada do 20. studenoga 2022. Oni koji svoju obvezu dostave podataka ne ispune ni do 20. studenoga, mogu to učiniti kod javnog bilježnika naselja od 21. studenoga do 28. studenoga 2022., u dodatnom roku za popis.

Pitanja o narodnosnoj pripadnosti, vjeri i invaliditetu ubrajaju se među osjetljiva pitanja, pitanja na koje ispitanik ne mora odgovoriti.

Ovih dana iz razgovora s više zastupnika hrvatskih samouprava u Mađarskoj doznala sam kako do sada nisu dobili nikakav materijal glede popisa, tek obavijesti od mjesnih bilježnika. A podatci iz upitnika i brojke koje se dobiju zbrajanjem odgovora na neobavezujuća pitanja uvelike mogu odrediti politički i društveni položaj Hrvata u Mađarskoj. Kao primjer navedimo kako se na brojkama popisa po odredbama izbornog zakona temelji i mogućnost utemeljenja hrvatskih mjesnih narodnosnih samouprava. Tamo gdje ima manje od 25 pripadnika hrvatske narodnosti, one se ne mogu utemeljiti. Novost je ovogodišnjeg popisa i to da se na upitniku obvezno mora naznačiti ime i prezime, ali će sustav nakon ispunjavanja upitnika ime i prezime izbrisati te se neće moći povezati s osobom koja je ispunila upitnik.

Branka Pavić Blažetin

POPIS STANOVNIŠTVA 2022.

1. listopada – 28. studenoga

www.nepszamlalas2022.hu

III. Hrvatski državni vjerski kamp

U suorganizaciji Odbora za vjerska pitanja Hrvatske državne samouprave i Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj od 31. srpnja do 5. kolovoza u Šeljinu je održan III. Hrvatski državni vjerski kamp. Ove godine održan je u Podravini s 45 sudionika iz Podravine, Baranje, Bačke i Budimpešte i uz 5 pedagoga. Vjerski sadržaji održavali su se na temu „Svetci“. Djeca su bila smještena u Učeničkom domu Poljoprivredne strukovne srednje škole. Uz koordinaticu kampa Lillu Trubić i voditeljicu kampa Agu Tomola tijekom šestodnevno kampa s djecom su radile još Anica Popović Biczak, Zsanett Vörös, Mirjana Bošnjak i predsjednica Odbora za vjerska pitanja Marta Barić Rónai.

Nakon dolaska prijavljenih u nedjelju 31. srpnja u predvečernjim satima održano je svečano otvorenje. Nakon pozdravnih riječi Lille Trubić, koja je uz ostalo naglasila kako su se nakon Baranje i Bačke ove godine okupili u Podravini, nazočnima su se obratili predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, glasnogovornik Hrvata u mađarskom parlamentu Jozo Solga i šeljinski gradonačelnik Attila Nagy. Prvi dan završen je sudjelovanjem na misnom slavlju koje je u župnoj crkvi Svetog Trojstva u Šeljinu služio velečasni Jozo Egri, a zatim upoznavanjem sudionika i večernjom molitvom.

Tijekom tjedna sudionici su se upoznali s hrvatskim podravskim naseljima i narodnim običajima podravskih Hrvata te životnim putovima pojedinih svetaca i zaštitnika naselja Martinaca, Brlobaša, Lukovišća, Novog Sela, Starina i Šeljina.

Sudionici kampa na dan otvorenja

Upoznavanje s dnevnim redom

Drugog dana posjetili su Martince i pješice hodočastili u Drvljance, sudjelovali na misi u martinačkoj župnoj crkvi koju je služio velečasni Ilija Ćuzdi, slušali predavanje o svetom Martinu te nastavili s radionicama na temu svetog Martina. Trećeg dana bili su u Lukovišću, Novom Selu i Brlobašu. Prijepodne sudjelovali su na misnom slavlju u lukoviškoj župnoj crkvi Pohođenja Blažene Djevice Marije koje je služio velečasni Gabrijel Barić, a zatim posjetili zavičajnu kuću gdje su imali zanimanja i radionice. Poslijepodne bili su na izletu u Novom Selu, gdje su posjetili crkvu svete Ane, a u Brlobašu crkvu svetog Ilije. U tim su se crkvama upoznali sa životima spomenutih svetaca.

Četvrtog dana prijepodne boravili su u šeljinskim toplicama, a poslijepodne na izletu u Starinu. Osim toga posjetili su crkvu svetog Ivana Nepomuka. Kako nam je uz ostalo kazala Lilla Trubić,

svagdje su lijepo primljeni i ugošćeni zahvaljujući domaćinima i Hrvatskim samoupravama. „Djeca su bila prijemljiva i prilagodljiva i, što je još važnije, otvorena srca. Samo ih je valjalo uputiti prema vjeri i vjerskim sadržajima, da upoznaju našu hrvatsku zajednicu, vide kako ona živi i radi te da budu zahvalni Bogu za sve ono što imaju“, istaknula je Lilla Trubić.

Uskoro ćemo rješavati zadatke

Na završnoj večeri održano je nagrađivanje sudionika uz ples i glazbu. Završnoga dana, u petak, posjetili su farmu životinja Poljoprivredne strukovne srednje škole u Šeljinu. Tijekom tjedna bilo je i puno slobodnih, zabavnih aktivnosti, a sklopljena su i mnoga prijateljstva.

Kako su najavili organizatori, sljedeće godine Hrvatski državni vjerski kamp održat će se u pomurskoj regiji i sudionici će upoznati pomurska naselja, ljude, kulturne i sakralne znamenitosti.

Stipan Balatinac

„Svaki je početak težak“

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Janja Živković-Mandić već je godinu dana ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje. Upitali smo je pred kojim se izazovima nalazi odgijono-obrazovna ustanova kojom rukovodi.

FOTO: PRIVATNI ARHIV

▮ *U novoj smo školskoj godini, 2022./2023., iza Vas je školska godina 2021./2022., prva u statusu ravnateljice. Kako ocjenjujete prošlu školsku godinu i s kojim nadama ulazite u novu školsku godinu?*

– „Svaki je početak težak“ – to je stara i poznata narodna izreka, ali mislim da je stvarno istinita, kao i uostalom svaka izreka koja se temelji na iskustvu naroda. Nije nam bilo lako, samim tim da nisam samo ja bila nova na ovoj poziciji nego kompletno rukovodstvo škole. Uglavnom, puno je tu novih zadataka za mene u odnosu na ono što sam u ovoj instituciji radila prošlih 27 godina. Jedan je drugi svijet kad se s katedre dođe za ovaj stol. S vremenom smo se uhodali i, kad je stigao kraj školske godine, mislim da možemo biti zadovoljni onim što smo postigli. To je sad ishodište za još bolji, još precizniji rad u svemu. Mislim da će nam svaki od već obavljenih zadataka koji ponovno budemo radili ići sve bolje i bolje. Evo, ušli smo u novu školsku godinu i neke stvari već su nam poznate, ali neću reći da ćemo ih raditi rutinski, to se nikad ne može zato što se stalno mijenjaju zakonske pozadine i sl. Mi sve to pratimo i pokušavamo se prilagoditi trendovima, novim zahtjevima i to moramo, nemamo drugog izbora. Tako da jako optimistično ulazimo u novu školsku godinu.

▮ *Vi ste na čelu jedne važne institucije, jedne velike institucije. Kad sam dolazila, pogledala sam samo infrastrukturu. Čovjek se zapita kako se sve to može nadgledati: zgrade, djelatnici, učenici. Koliko imate učenika i koliko djelatnika u ovoj školskoj godini?*

– Da, infrastruktura je ogromna zahvaljujući još prijašnjem ravnatelju. Mi smo prošle školske godine mogli otvoriti novu zgradu u dvorištu za gimnazijske potrebe. Imamo 51 nastavnika, 48 u punom statusu i troje gostiju predavača. S tehničkim osobljem brojimo 87 djelatnika, u to se uračunava i vrtić i škola. Učenika u osnovnoj školi i gimnaziji, sve zajedno, na današnji dan imamo 384, a u vrtiću imamo 76 djece. U vrtiću je fluktuacija još velika jer sad tek dolaze novi polaznici iako je upis bio u četvrtom mjesecu. Međutim, upisana su sva djeca koja i jesu i nisu napunila tri godi-

ne, tako da će neki dolaziti u vrtić kad napune pune tri, do kraja godine ili možda čak početkom sljedeće kalendarske godine. Tako da nas je zaista puno i nije lako sve to sagledavati.

▮ *U vrtiću imate četiri odgojne skupine, u školi imate zapravo puno razreda jer od prvog do osmog razreda rade paralelni razredi (a i b), a imate i nulti razred i još četiri gimnazijska razreda.*

– Da, četiri vrtićke skupine i u osnovnoj školi uglavnom paralelne razrede. Bile su dvije godine prekida, kad nismo uspjeli pokrenuti paralelne razrede, tako da sad od 1. do 6. imamo a i b razrede, a u 7. i 8. samo po jedan razred. U gimnaziji je pet skupina: nulti razred i četiri obična gimnazijska razreda.

▮ *Čula sam Vašu izjavu ovih dana kako ste zadovoljni brojem učenika u osnovnoj školi (svake godine prijavljuje se velik broj učenika za prvi razred, četrdesetak njih), ali da niste toliko zadovoljni prijavom za gimnaziju.*

– Da, to je nažalost godinama tako. Posljednji veći razred u gimnaziji prijavio se prije tri godine, onda ih je u taj deveti razred upisano 37. To je bio jako velik broj i bilo nam je jako žao što nismo mogli pokrenuti paralelne razrede. Nažalost, u tom je razredu broj učenika sad pao na 31 uglavnom zbog preseljenja obitelji u druge gradove itd. Odonda kao da se interes za gimnaziju smanjio, a prošle godine pokušali smo ponovno pokrenuti onu našu dobru praksu iz prijašnjih godina kad smo obilazili osnovne škole i „vrbovali“ djecu kao što se prije puno, puno vremena radilo. Pokušali smo napraviti promociju, imamo i mali film kao promotivni materijal, a ove godine planiramo snimiti novi, s novim podacima i novim sadržajem. Išli smo čak i na kulturnu turneju u Bačku. Nije nam lak zadatak, teško se možemo natjecati sa strukovnim školama gdje se može dobiti stipendija gotovo koju god struku dijete odabralo. To je dobro posebno roditeljima iz malo udaljenijih krajeva, to im je cilj i interes, da nekako smanje svoje troškove i dobiju pomoć u školovanju djece. Mi kao gimnazija to nažalost ne možemo pružiti i zato moramo smisliti neke nove načine kako bismo postali privlačni.

▮ *Ali ovaj broj o kojem pričamo zapravo je optimalan broj koji ova infrastruktura može podnijeti?*

– Da, tako je, i prošle godine i ove godine imamo 24 upisanih u deveti. Možda je nulti onaj gdje je opao broj, pa čak i na pola, jer smo i prošle godine trebali tražiti dozvolu samouprave za pokretanje jer se šestero učenika prijavilo za nulti razred, ove godine sedmero... Prije je to bilo 15-ak učenika. Međutim, i taj optimalan broj u devetom (24 učenika) baš je onako na granici.

▮ *Vjerujem da je velika većina učenika koji pohađaju vrtić i školu iz Pečuha i okolnih naselja. Odakle su učenici, gdje je vaša baza?*

– Rekla bih da su svakako većinom iz Pečuha, ali moramo istaknuti i to da mi već pri upisu u vrtić roditeljima dajemo do znanja da naš vrtić ponajprije priprema djecu za našu školu. Roditelji to

shvaćaju, a oni koji su iz naše manjine to smatraju važnim i stalo im je do toga da djecu upišu u našu školu. Tako da svake godine velik dio naših budućih prvaka, ja bih rekla više od 80 % njih, dolazi iz našeg vrtića. I onda još imamo učenike sa strane. Ove godine recimo najviše djece imamo iz Salante, a Salanta je baš ono naselje koje ima i svoj vrtić i školu. Kad je škola u pitanju, roditelji su već spremni žrtvovati malo putovanja i slobodnog vremena, ali ta djeca nisu išla u naš vrtić nego u salantski. Međutim, sretni smo što su se odlučili za našu školu. Recimo da je naša baza Pećuh i otprilike krug od 15 km oko Pećuha.

▮ *Razgovaramo zapravo o narodnosnoj školi, o hrvatskoj dvojezičnoj školi. Koliki je postotak učenika zapravo manjinskog podrijetla? Danas se često čuje da je sve manje učenika u školi manjinskog podrijetla, što zapravo i školu stavlja pred neke nove izazove. Kako zadržati ono zbog čega škola i postoji, a to je upravo narodnosni karakter?*

– To je jako teško ovako reći. Naravno, nismo to precizno evidentirali jer je teško odrediti tko je točno pripadnik manjine. Onaj koji simpatizira s hrvatskim narodom, a čak i nije pripadnik, možda će učiniti i više od onoga koji jest. Ali ako se samo pogledaju prezimena u dnevnicima, onda će se to vidjeti. Ne može se to zatajiti jer se jasno vidi tko je pripadnik iako nije ni svjestan da je hrvatskoga podrijetla jer su se u obitelji taj jezik i ta kultura već davno izgubili. Obično primjećujemo da izostaje jedna generacija. Recimo, sad u prve razrede dolaze unuci onih svjesnih Hrvata koji su možda i sami pohađali našu školu ili kod kojih se izgubila ta nit, ta veza s narodnosti. Oni onda možda svoju djecu nisu naučili hrvatski, nisu možda govorili u kući, pa ta djeca postavljaju pitanje zašto nisu i odlučuju da će oni svoje dijete upisati iako njih njihovi nisu. To nam govori, bez obzira o samoj pripadnosti, da ta djeca dolaze bez ikakva znanja jezika i to je velik problem i težak zadatak koji mi nekako moramo riješiti. Dok su naše učiteljice prije dobivale djecu koja su makar „kuhinjski jezik“ donosila od kuće, mi danas dobivamo djecu koja znaju samo par izraza koje nauče u vrtiću. To su automatizirani izrazi poput pozdrava ili dijelova pjesmica koje nauče napamet, ali to nije aktivno znanje jezika i na tome naše učiteljice moraju predano raditi. Nije to lak zadatak, pogotovo kad u razredu imate primjerice pola učenika koji nešto znaju, jedno do dvoje koji perfektno govore jer su tako naučili kod kuće (hvala Bogu, ima i takvih) i onda velik dio onih koji ne znaju ništa jer dolaze iz mađarske sredine. Dakle, ta razlika o kojoj je riječ i u medijima doista jest najvažniji zadatak škole i u svakodnevnom radu osjeća se da je tako.

▮ *Zakon ili održavatelj ne dozvoljava da imate skupine ili razrede s manjim brojem učenika i s više zaposlenika. Primjerice, ako dobijete osamnaest učenika u prvom razredu s gore navedenim problemima, učiteljica je zapravo pred zidom koji treba probijati svaki dan.*

– Da. To je nažalost tako i zakon točno određuje granice u vezi s brojem učenika. Evo, baš ovogodišnji 1. a ima 18 učenika i 1. b 19, ali po razini poznavanja jezika oni bi se mogli podijeliti u još tri skupine, pa bi to bilo šest skupina. Naravno, za to nema ni financijskih ni pravnih mogućnosti.

▮ *Započela je školska godina, podijelili ste zadatke svojim djelatnicima... Što je ono što želite ostvariti? Naravno, uz ono što morate ostvariti. Vi kao škola imate niz dodatnih programa i aktivnosti na tjednoj bazi koje su također dodatna obveza i za Vas i za nastavnike. S čim ste krenuli novu školsku godinu, što vas sve čeka?*

– Imamo jako puno kulturnih sadržaja. U devetom mjesecu primili smo studente s Fakulteta hrvatskih studija iz Zagreba, s kojim smo prošle godine potpisali ugovor o suradnji, te učenike iz Gimnazije Pula. Nama ti odnosi jako puno znače, najviše zbog naših učenika koji tako sudjeluju u raznim razmjenama učenika, ali i zbog kolega koji preko tih suradnji mogu sudjelovati na raznim usavršavanjima, seminarima itd. Dolaze nam, kao što sam rekla, studenti sa zagrebačkog Fakulteta hrvatskih studija i oni ovdje obavljaju studentsku praksu, a nakon njih na tjedan dana dolaze učenici iz Gimnazije Pula. U desetom mjesecu bit ćemo uglavnom zauzeti kulturnim manifestacijama. Imamo berbeni projekt u koji smo već lani uključili i roditelje, pa tako pokušavamo i suradnju s roditeljima razvijati koliko god je moguće. Stekli smo iskustvo da roditelji, kad su i oni uključeni u neke programe i aktivnosti, više razumiju procese koji se ovdje odvijaju i više cijene rad koji se ovdje odvija. Prošle godine nažalost nismo uspjeli obilježiti 70. obljetnicu postojanja osnovne škole i sad smo preko jednog natječaja dobili materijalna sredstva za to, tako da smo taj program planirali na proljeće. Tako ćemo ga povezati s Danima hrvatskog jezika, za koje također planiramo niz programa. Zahvaljujući potpori iz Hrvatske organiziramo jednu stručnu dvodnevnu ekskurziju za naše nastavnike na Papuk. Započeli smo suradnju s njima i to je dobro, takvih stručnih ekskurzija doista već dugo nije bilo. I planiramo sve programe od predaje maturalnih vrpca, razmjene učenika sedmog i jedanaestog razreda sa Zagrebom... Također, u studenom će se nastaviti i sve one priredbe koje smo i ranije imali, ali su zbog pandemije ili zbog drugih razloga bile prekinute ili odgođene. To sad želimo punom parom ponovno pokrenuti.

▮ *Postoji li nešto što vam u svakodnevnom radu nedostaje? Neka pomagala, udžbenici, knjige...? Vi ste kao škola ipak ogledalo školstva Hrvata u Mađarskoj. Što je ono za što vi želite dati inicijativu, a da se zapravo odnosi na one institucije i subjekte kojima je poboljšanje nastave (u prvom redu hrvatskog jezika i književnosti) i obveza?*

– Najveći je nedostatak u tome da se nacionalni obrazovni kurikulum jako često mijenja, posljednji je uveden 1. rujna 2020. Kao što znamo, i ove školske godine, već treću godinu, na svim razinama radi se po novom standardu, odnosno kurikulumu. Za taj novi kurikulum pisani su novi udžbenici centralno na mađarskom jeziku. Budući da mi trebamo raditi prema tome, za predmete koje radimo na hrvatskom jeziku (recimo Povijest i Zemljopis) trebaju nam novi udžbenici, a, koliko znam, posao prevođenja još nije započet. Prošle su tri godine od uvođenja i, da bi se izdao udžbenik, treba malo više vremena. A onda posebno za prijevod. Mi smo sad u situaciji da u nižim razredima trebamo držati predmete kao što je Priroda i nemamo udžbenik, pa to radimo prema starim udžbenicima. Ima čak i novih predmeta, recimo u sedmom i jedanaestom razredu, predmet Prirodoslovlje, koji je savim novi predmet koji je ove godine uveden u okviru novog obrazovnog kurikula. Za to apsolutno nikakva udžbenika nema. Koliko znam, pokrenuta je inicijativa da se ti udžbenici u jako kratkom roku izdaju, ali ne znamo hoće li od toga išta biti ili ne, pa se moramo snalaziti onako kako znamo. S druge strane, imamo i kadrovskih problema što se tiče Zemljopisa. Kolegica je otišla u mirovinu, a oni koji su se javili na natječaj imaju struku geografije, ali ne znaju hrvatski. Problemi se javljaju, a rješavaju ili pokušavaju riješiti u hodu. Ima jako puno svakodnevnih izazova, ali i puno planova. Naš je zadatak da sve savladamo što je bolje moguće. Radimo punom parom na dobrobit naših učenika.

„Halo Santovo, halo Šokci!“

Šokački svatovac i pučka veselica u Santovu

Treći dan rujna 2022. godine zasigurno će biti upisan u povijest santovačkih Hrvata i sela Santova. Pamtit će ga Santovci, ali i svi drugi sudionici, posjetitelji i znatiželjnici. Državna udruga oživjela je prave šokačke svatove kakve već dugo nismo vidjeli. Na poziv organizatora sudionici su za tu prigodu odjenuli izvornu šokačku nošnju, sudjelovali u pjesmi, plesu i veselici: jedni kao članovi mjesnog kulturnog društva, a drugi kao mještani. Među njima bile su i cijele obitelji, djeca, mladi i stari.

„Današnji dan posvećen je vjeri, tradiciji i glazbi. Prije podne sudjelovali smo na hrvatskom hodočašću na santovačkoj Vodici, sada počinju šokački svatovi, a navečer će na glavnom trgu biti koncert Alena Islamovića i bal s orkestrom 'Podravka' – tim je riječima priredbu na dvorištu Kulturnog doma otvorio predsjednik Državne udruge šokačkih Hrvata Stipan Kovačev. Posebno je pozdravio uzvanike, a među njima parlamentarnog zastupnika bajskog okruga Róberta Zsigóa, parlamentarnog glasnogovornika Hrvata u Mađarskoj Jozu Solgu, predsjednika SHM-a Josu Ostrogonca, zamjenicu predsjednika HDS-a Angelu Šokac Marković, načelnika Gabora Vargu, ravnatelja Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladena Filakovića i druge. Ujedno je poželio svima dobru zabavu te ih pozvao da se i sami priključe šokačkim svatovima i povorki kroz selo.

„Đuvegijinoj“ kući u Domu kulture počeli su pristizati brojni gosti – i stari i mladi te mještani i odseljeni Santovci sa svih strana koji su se vratili isključivo radi ove nesvakidašnje prigode. Osim njih došli su i brojni gosti, prijatelji, simpatizeri i drugi iz raznih krajeva Mađarske. Došli su i članovi HKPD-a „S. S. Kranjčević“ iz susjednog Berega. Nakon roditeljskog blagoslova mladoženje svatovi su pošli po mladu. Orila se šokačka „pisma“, „Đuvegije, di ste da ste“, plesala se „Farbačica suknjica“, plesalo se kolo. Pod vodstvom zabavljača svatova čauša Stipana Filakovića povorka od otprilike stotinu sudionika u pratnji brojnih posjetitelja krenula je Deákovom ulicom pa nastavila Petőfijevom do sjedišta šokačke udruge, do „mladine“ kuće gdje su ih dočekali ukučani onako kako je nekad bilo: uz pjesmu, oproštajne riječi, bečarce i veselje. U njihovoj pratnji mnoštvo mještana i znatiželjnika došlo je da „viđu“ svatove. Putem su zastajkivali, plesali, uz zvuke tambura orila se pjesma, prepoznatljivi bečarci. Uz pjesmu „Odbi se biser grana“ mlada je pripinjala ružmarine mladoženjinoj rodbini. Uz riječi čauša Stipana Filakovića „Blagoslov išće od mile majke i oca svoga...“ „mlada“ se oprostila od svojih roditelja. Svatovi su pošli u crkvu i zastali u crkvenom dvorištu. U okviru male svečanosti dugogodišnjem kulturnom i cr-

Svatovska povorka

kvenom djelatniku Marinu Prodanu uručeno je seosko priznanje, naslov počasnog građanina Santova. Zatim je povorka nastavila put prema Domu kulture zastavši kod glavnog trga, gdje se zaigralo veliko šokačko kolo. Povratkom u Dom kulture, u mladoženjinu kuću, veselica je završila zajedničkom večerom svih sudionika uz ples i pjesmu.

Ideja da se prirede pravi šokački svatovi rođena je u glavi predsjednika Državne udruge šokačkih Hrvata Stipana Kovačeva i njegova zamjenika, santovačkog načelnika Gabora Varge. Na njihovu inicijativu Državna udruga šokačkih Hrvata početkom ove godine putem društvene mreže uputila je poziv s naslovom „Halo Santovo, halo Šokci!“ svim Santovcima kako bi ih potaknuli da sudjeluju u oživljavanju šokačkog svatovca.

Kako nam je kazao predsjednik Stipan Kovačev, za kratko vrijeme na poziv se odazvalo više od stotine mještana, ali i odseljenih Santovaca. Koreografija svatovca povjerena je voditeljici KUD-a „Veseli Santovčani“ Evici Čatić Kozić. Njezinim zalaganjem svadbeni običaji – kapara (zaruke) i svatovi – obnovljeni su još prije nekoliko desetljeća i više su puta prikazivani na sceni na mjesnim i raznim drugim priredbama u Mađarskoj i inozemstvu, ali nikada nisu priređeni uživo. Koreografija šokačkog svatovca ostvarena je u koreografiji Evice Čatić Kozić, a glavna uloga povjerena je sadašnjim i bivšim članovima KUD-a „Veseli Santovčani“. Njima su se priključili brojni mještani, odseljeni Santovci i drugi ljubitelji šokačke narodne baštine, nošnje, glazbe, plesa i pjesme. Odjevenih u nošnje bilo je stotinjak, a gostiju koji su posjetili i pratili svatove i svatovsku povorku bilo je tristotinjak. Bilo je gostiju iz susjednog Berega, ali i iz cijele Mađarske, od Santova i Mohača do Budimpešte, pa i Berlina. Priredba šokačkog svatovca ostvarena je uz potporu Fonda za upravljanje „Gábor Bethlen“, a cjelokupni program pod imenom „Halo Santovo, halo Šokci!“ uz potporu Fonda za nacionalnu suradnju (NEA). Priredbu su podupirali još i Hrvatska samouprava Santova, Samouprava sela Santova, Kulturni centar bačkih Hrvata te brojni pojedinci i poduzetnici.

S. B.

Foto: Zoltán Tábori

I najmlađi u svatovskoj povorki

U povodu Dana grada Pečuha

U pečuškom nacionalnom kazalištu 1. rujna održana je svečana sjednica Gradske skupštine grada Pečuha u povodu Dana grada. Na svečanoj sjednici dodijeljena su i gradska priznanja za 2022. godinu. Papa Urban V. 1. rujna 1367. godine odobrio je utemeljenje srednjovjekovnog Sveučilišta u Pečuhu. U spomen na to od 1994. 1. rujna slavi se kao Dan grada Pečuha.

Slaven Vidaković dobitnik Spomen-medalje gradske kuće

I ove godine slavlju su nazočili predstavnici gradova prijatelja, pa tako i Osijeka i Samobora. U ime Grada Samobora svečanosti je nazočila gradonačelnica Petra Škrobot, a u ime Grada Osijeka dogradonačelnica Jasenka Crnković.

Grad Samobor želi razvijati postojeću suradnju, posebice oko zajedničke Zaklade „Vesna i Zlatko Prica“, te produbljivati suradnju na kulturnom polju, a Grad Osijek s Gradom Pečuhom na pragu je jubilarne 50. godine prijateljstva. Ona će biti obilježena brojnim zajedničkim programima.

U sklopu svečane sjednice dodijeljena su priznanja i nagrade, među njima i Nagrada za narodnosti grada Pečuha „Ferenc Faluhelyi“. Ovogodišnja je dobitnica članica romske zajednice Anna Várnai. Titula „Počasni građanin Pečuha“ 2022. pripala je baletnoj umjetnici Teodóri Uhrík. Skupština Grada Pečuha odlikovala je ravnatelja Hrvatskog kazališta Pečuh Slavena Vidakovića Spomen-medaljom gradske kuće („Városháza Emlékérem“) za istaknut rad u kulturnom i umjetničkom životu grada Pečuha. U obrazloženju stoji kako je Slaven Vidaković 2001. diplomirao na Akademiji dramskih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Prije aka-

Slaven Vidaković s nagradom u ruci

demije redovito je glumio u predstavama Pécsi Egyetemi Színpada, a od 2002. do 2004. vodio je kazališni studio Hrvatskog kazališta Pečuh. Od 2008. do 2009. bio je voditelj Umjetničkog savjeta Hrvatskog kazališta Pečuh, a od 2009. obnaša dužnost ravnatelja Hrvatskog kazališta Pečuh i Pečuškog ljetnog kazališta. Godine 2013. izabran je za dopredsjednika Saveza narodnosnih kazališta u Mađarskoj. Uz ravnateljstvo Hrvatskog kazališta Pečuh i ravnateljstvo Pečuškog ljetnog kazališta od 2000. godine zaposlen je u Pečuškom nacionalnom kazalištu, a 2021. izabran je za umjetničkog voditelja Pečuškog nacionalnog kazališta. Kao ravnatelj Hrvatskog kazališta Pečuh izgradio je brojne i priznate međunarodne veze. Između ostaloga i s Osijekom, gradom prijateljem grada Pečuha, te s predstavnicima kulturnog i umjetničkog života Osijeka, što je osobito važno u kulturno-umjetničkim vezama dvaju gradova. Osim toga, Slaven Vidaković nezaobilazna je glumačka i redateljska ličnost kazališnog života u Pečuhu s brojnim ostvarenim kazališnim ulogama i režijama predstava koje se vežu uz njegovo ime.

Istoga dana održan je i svečani koncert Panonske Filharmonije u Centru Kodály. Suradnja Osijeka i Pečuha rezultirala je gostovanjem Panonske Filharmonije u Osijeku 3. rujna i završnim koncertom na ovogodišnjem Osječkom ljetu kulture.

Branka Pavić Blažetin

Koprodukcija HNK Osijek i Hrvatskog kazališta Pečuh

Hrvatsko narodno kazalište Osijek ulazi u novu sezonu. Intendantica Dražena Vrselja najavila je šest premijernih naslova, a najnovija je informacija i kako će Grad Osijek preuzeti upravljanje kazališta samostalno, bez Županije

U 116. sezoni već su počele i probe za predstavu „Teror“, koju ostvaruje Hrvatsko narodno kazalište Osijek u koprodukciji s Hrvatskim kazalištem Pečuh. Premijera se predviđa za 30. rujna u Hrvatskom kazalištu Pečuh. Ferdinand von Schirach napisao je uzbudljivu dramu o sudskoj raspravi u koju se interaktivno uključuje i publika. Lufthansin let na liniji Berlin – München otima terorist. Cilj je napada dupkom pun minihenski stadion. Lovački pilot Lars Koch u nekoliko minuta mora odlučiti hoće li oboriti zrakoplov koji prevozi 164 putnika i time spasiti sedamdeset tisuća ljudi na stadionu ili neće poduzeti ništa. Nekoliko tjedana poslije o svojoj odluci mora odgovarati pred sudom. Kazalište se pretvara u sudnicu, gledatelji postaju porotnici, a kraj predstave određuju njihovi glasovi na kraju izvedbe. Postavlja se pitanje o krivici bojnika Larsa Kocha. Na pozornici se sučeljavaju razne ideje i ideologije, pri čemu se publika mora prepustiti svojim pravnim i etičkim nazorima i u skladu s njima glasovanjem presuditi na kraju predstave.

Dječji radovi i „Triptichon“ Zlatka Price

U Uredu narodnosti i civila grada Pečuha prvoga dana Narodnosnog festivala 2. rujna u organizaciji Narodnosnog savjeta grada Pečuha otvorena je izložba dječjih radova inspiriranih slikarskim djelom hrvatskog slikara Zlatka Price, koji je rođen u Pečuhu.

Ispred rodne kuće Zlatka Price

Radove su naslikali učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u sklopu svojeg ljetnog kampa hrvatskoga jezika koji je održan na otoku Pagu u naselju Vlašići.

Kako je za Hrvatski glasnik izjavio predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin, bio je to malen, ali dostojan obol i doprinos kulturnim vezama dvaju gradova koje veže ime Zlatka Price – grada Pečuha, u kojem je 1916. rođen Zlatko Prica, i grada Samobora, u kojem je 2003. umro. Štoviše, poticaj je to i daljnjem radu Zaklade „Zlatko i Vesna Prica“, koju su utemeljili Grad Pečuha, Grad Samobor i Grad Tar – Vabriga.

Spomenuti dječji radovi izloženi su na posebnu panou uz veliki triptih Zlatka Price koji je slikar naslikao 1881. godine.

Pricin „Triptichon“ za ovu je priliku posuđen iz zbirke Muzeja „Janus Pannonius“. Naime, još za života Zlatko Prica u studenome 1989. poklanja 91 djelo Muzeju „Janus Pannonius“. Većina radova pripada najplodnijem razdoblju umjetnikova stvaralaštva, takozvanom Tarskom ciklusu (od 1971. do 1993. godine).

Na izložbi nazočnima su se obratili zastupnica Grada Pečuha i predsjednica Odbora za kulturu Márta Kunszt, zastupnik Grada Pečuha, savjetnik za manjine i predsjednik Narodnosnog vijeća grada Pečuha István Auth te generalni konzul Drago Horvat. Otvaranju izložbe nazočili su i predstavnici grada Samobora: upraviteljica Zaklade „Zlatko i Vesna Prica“ Itana Bukovac i Drago Kušić, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gu-

gan i glasnogovornik Hrvata u mađarskom parlamentu Jozo Solga.

Nazočni su se potom uputili prema rodnoj kući Zlatka Price u Ulici Ferencesek, gdje su kod spomen-ploče položeni vijenci sjećanja. Lika i djela Zlatka Price prisjetila se te o radu Zaklade tom prilikom govorila upraviteljica Zaklade Itana Bukovac.

Branka Pavić Blažetin

Trenutak za pjesmu

Kako da prijedem

Kako da prijedem tminu svoga tijela,
što kao teška zavjesa se diže
pred okom mojim! Da Ti budem bliže,
svoj pogled svrni na me sa Raspela!
Umor je pao na sve ljudsko, što je
nudilo sreću i opojne draži,
a sada evo put do Tebe traži
praznine puno bolno srce moje.
I željan svjetla i utjehe blage,
svoj život pružam milosnoj ti ruci
da iz nje primim vjeru nove snage,
Da ona Tvojim privede me luci.
Jer duša bolna od svagdanjih laži,
iz Tvoje ruke ozdravljenje traži.

Ante Jakšić

VRŠENDA

Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata, Hrvatska samouprava Vršende te Udruga baranjskih Hrvata organiziraju III. Županijsko berbeno društvo i VIII. Šokački piknik, što će se održati u Vršendi 1. listopada 2022. U 9 sati počinje okupljanje kod crkve, a slijedi zajednički odlazak u Orašje, berbeni doručak i berba kod Ladislava Kovača. U 12 sati počinje svirka uz kapljicu, nastupa TS „Misija ViT“, a zatim je ručak u Šokačkoj čitaonici. U 13 sati počinje natjecanje u kuhanju, a u 14 folklorni program na kojem nastupaju HFD „Sesvečice“ iz Podravske Sesveta, KUD „Kolo“ iz Narda, KUD „Tanac“ iz Pečuha i vršendska Plesna grupa „Bubice“. U 16 sati počinje gozba i druženje uz svirku.

„Folklor prez granic“ – jedinstveni festival Unde

Ki to već pameti kad se je začela tradicija održavanja maloga festivala „Folklor prez granic“ na Undi. U subotu 27. augustuša, po dvoljetnoj silnoj pauzi, organizatori su ponovo mislili da će skupaspraviti na jedno otpodne folklorashe iz blizine i daljine, a to je ujedno i svenek prijateljsko druženje, česa u minuli ljeti jako nije ni bilo. Otprilike sto izvodjačev se je obrnulo, zsviralo na pozornici pred publikom, ali pred tim još je svetu mašu služio dr. Anton Kolić, umirovljeni farnik iz Austrije, uz muzičku pratnju

Štefan Kolosar prikazuje dar od Hrvatov

Tamburaški sastav Graničari iz Fileža

tamburaškoga sastava „Graničari“. Jačkarni zbor iz Staroga Grada, tamburaški sastav Graničarov iz Fileža, folklorna grupa „Cifraszúr“ iz Kevežde skupa s domaćimi Veselimi Gradišćancima zagrijali su gledatelje i veseljake. Prvi put poiskali su ovo malo gradišćansko-hrvatsko selo kotrigi Udruge „Sveti Martin“ iz Dubrave kraj Zagreba. Peljač Undancev Štefan Kolosar virtualno se je sastao s

<p>POZIVNICA</p> <p>U organizaciji Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, Hrvatske samouprave Jursko-mošonskošopronske županije i Hrvatske samouprave Bizonje srdačno vas pozivamo na</p> <p>DAN GRADIŠĆANCA u BIZONJI</p> <p>01.10.2022. <i>gjeta</i></p> 	<p>PROGRAM</p> <p>15:00 <i>Sveta maša</i> u mjesnoj crkvi, ku služiti farnik Čajte, Čembe i Vincjeta, Branko Kornfeind</p> <p>16:00 <i>Kulturni program</i> na dvoru Pizerije</p> <p>Učestvuje:</p> <p>Bizonjska dčica iz čuvarnice i osnovne škole HKD „Veseli Gradišćanci“ – Unda Jorgovan – pjevački zbor – Bizonja Bizonjski tamburaši Kud Komopje – Kemlja Hatsko Kolo – Novo Selo</p> <p>Večera</p> <p>20:00 <i>Bal</i> – Svira TS Žgano</p>
---	---

Farnik dr. Anton Kolić s folklorashe iz Hrvatske

Folklorna grupa Cifraszúr iz Kevežde

predstavnik Udruge ter je je pozvao na jedinstveno folklorno spravišće Unde. Hrvati su se jako dobro čutili ovde, a prilikom boravka imali su sriču pohoditi i Jurišičev grad Kiseg. Pravoda nisu ostali dužni ni s pozivom, kako će rado pogostiti svoje nove pajtaše Gradišćance kljetu na njevom folklorom spravišću. Festival, kojega su ovput potpirali HKD „Veseli Gradišćanci“, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i Hrvatska samouprava Unde, završen je s balom uz muziku Pinka-banda i guste godine. *Tiho*

Bogatstvo...

HKD „Veseli Gradišćanci“ iz Unde

Kamp hrvatskoga jezika i narodopisa u HOŠIG-u

U HOŠIG-u se i ove godine tradicionalno održavao Kamp hrvatskog jezika i narodopisa. Organizatorica je bila voditeljica hrvatskog đačkog doma Estera Daražac-Bakóczy, a na kampu je sudjelovalo osam učenica.

„Organiziranje ovog kampa već nam je tradicija, samo dvije godine nismo organizirali zbog pandemije. Radujemo se učenicima koje su se odazvale na ovogodišnji kamp i svakako želimo da se ova tradicija nastavi i da se svake godine ovdje organiziramo. Ove godine imali smo učenice od 6. do 8. razreda”, rekla nam je organizatorica Estera Daražac-Bakóczy.

Organizatorica kampa Estera Daražac-Bakóczy sa sudionicima

Dvanaest nastavnika bilo je zaduženo za različite programe.

„Ove godine programi su nam ponajprije bili vezani uz jezična zanimanja, narodopis, književnost, a posebnu smo pozornost posvetili folkloru, glazbi i programu folkloru. Cilj nam je prije svega da polaznici kampa upoznaju našu ustanovu, tako da je ovaj kamp i promidžbeni”, dodala je Estera.

Raznovrsni je program bio sastavljen od radionica „Kako se glagoljica pisala gušćim perom”, „Tamburo, sviraj”, narodopis, „Upoznajte budimpeštanske Hrvate”, učenje hrvatskih pjesama, plesačnica, obilazak škole itd. Bili su tu i posjeti budimpeštanskim znamenitostima: Etnografskom Muzeju, Budimskoj tvrđavi, Matijinoj katedrali, Kuli, Margitinu otoku kao i cjelodnevni izlet u Börzsöny (Királyrét).

Jedna je od radionica bila i „Upoznajte budimpeštanske Hrvate”, a vodila ju je učiteljica Kristina Goher. Andrea Bálint vodila je plesačnicu, „Tamburo, sviraj”, glazbenu radionicu Horváth Bálint.

Učiteljica Klara Jenjik Bende govori o glagoljici sudionicima kampa

Učiteljica Klara Jenjik Bende uvela je sudionike kampa u povijest glagoljice.

„Meni je bilo važno da razumiju to da neke stvari i same znaju, samo trebaju hrabro istupiti prema njima i javno iznijeti znanje. Čitale smo glagoljicu, razgovarale o njezinoj povijesti. Izrađivale smo medalje, glagoljična slova, početna slova imena sudionica. To su kao medalju mogle nositi sa sobom kao uspomenu na sudjelovanje u kampu. Prije toga imale su zadaću pročitati glagoljične natpise koje hrvatski gradovi skrivaju i pronaći te gradove na zemljovidu Hrvatske. Izrađivale smo i narukvice”, izjavila nam je Klara.

Sudionici kampa izrađuju rukotvorine

Sudionici kampa uz igru i druženje učili su o vezi narodopisa, hrvatskog jezika, povijesti i mnogo toga. Osim toga, i učiteljica Klara smatra da su ovakvi promidžbeni kampovi osobito dobri za upoznavanje sa školom.

„Mislim da je ovo jako dobra ideja jer je sama Budimpešta privlačna i ima mnogo mogućnosti. I naša je škola na visokoj obrazovnoj razini i sudionici tijekom kampa imaju mogućnost upoznati se sa svime što škola može ponuditi. Tko se odluči za hrvatski jezik i Budimpeštu, može nam se pridružiti, ali mora znati da treba raditi i učiti jer bez toga nema rezultata. HOŠIG nudi mnogo toga, a dodatno i znanje i sve povezano s Hrvatskom i hrvatskim jezikom. Jer ipak je važno koji su naši korijeni, odakle dolazimo, gdje pripadamo, koje je naše podrijetlo. Tu su i druge mogućnosti glavnoga grada i mi se nadamo da ćemo i od njih uspjeti odgojiti sljedeći naraštaj naših učitelja”, dodala je Bende.

Tijekom kampa veći broj učitelja koji dolaze iz različitih gradova i mjesta iz Mađarske bio je uključen u programe.

„Većina nas dolazi iz drugih krajeva Mađarske, ali evo zavoljeli smo ovaj grad... Prije svega kulturne manifestacije, arhitekturu, ljepotu grada, a s našim programima željeli smo da i naši sudionici zavole Budimpeštu i da im pokažemo ljepote glavnoga grada Mađarske”, dodala je na kraju Klara.

Kamp se odvijao uz potporu sljedećih hrvatskih samouprava: Staroga Budima-Bekašmeđera te VII., XV. i XIX. okruga.

Neda Maretić

Zbogomdavanje Balázsu Steiritsu (1982. – 2022.)

S Tobom nismo računali. Bar ne tako da će se 1. septembra proširiti vest o Tvojem odlasku. Naglo, neočekivano, u punoj snagi žitka. Tako da sad svim ostavnim srce grize, trapi i vliče bol u neminovnost. Cijela je Prisika u žalosti. Mladi človik, svirač ne samo rodnoga sela nego i Hrvatskoga Židana, uz to dobrovoljni ognjogasac i človik za društvo ganuo se je na putu vjekovječnosti. Od samoga utemeljenja Kulturnoga društva „Zviranjak“ 1995. ljeta bio si član – najprlje kot tančoš, a potom kot tamburaš. Hrvatska mužika tekla Ti je u vena, zato si se s nestankom prisičkoga sastava rado priključio židanskim tamburašem. Gustokrat smo Te vidili pri nastupi, bio si skroman, človik jednostavnosti, prez čuda riči. Uz društveni žitak posvetio si vrime svojoj lipoj familiji od tri dice i voljenoj ženi Réki, s kom ste bili čvrsti navijači nogometne momčadi Fradi. Sad umjesto sriće zavladała je tišina. Dajemo zbogom onomu komu nije teško spalo ići, putovati na židanske probe i na nastupe, ki se je desetljeća dugo zalagao i uživao u hrvatskoj kulturi i bio spreman kot ognjogasac pomoći svim ljudem u nevolji. Prisika je zopet ostala siromašnija i mlahavija jer Tvoj

uživao u hrvatskoj kulturi i bio spreman kot ognjogasac pomoći svim ljudem u nevolji. Prisika je zopet ostala siromašnija i mlahavija jer Tvoj

Negda davno u tančoškoj grupi Zviranjak u Delnica, 2005. ljeta

Pred dvimi ljeti u Plajgoru sa Židanskimi tamburaši

odlazak u vječnost za nas je sve prerano došao. Dragoga nam pokojnika na zadnji počivak odspohodili su 16. septembra u kiseškom cimitoru i za njega toliko priljubljeni tamburaški glasi gradišćanskih prijateljev.

Počivaj u miru, Bazsi. Neka Te čuvaju andjeli i tamo daleko u nebu, u tamburaškoj svirki.

Timea Horvat

Na spominak Joški Schlafferu (1942. – 2022.)

U noći 13. septembra u samboteltskom špitalju u 80. ljetu svojega žitka napustili su nas tetac Jožef Schlaffer. Bili su predsjednik Crikvenoga tanača Hrvatskih Šic od 1991. do 2020. ljeta. Ulogu crikvenjaka u crikvi sv. Ane nosili su do 2018. ljeta. Ljeta 1994. i 1998. izabrani su i za zastupnika Seoske samouprave. Dokle im je zdravlje pustilo, aktivno su sudjelovali u jačkarnom zboru „Slavuj“, čiji su bili i osnivač. Rijetkokrat se je zgodalo da su izostavili ku priredbu rodnoga sela. Svoj hrvatski jezik su volili ter bili gizdavi na svoje nukiće ki su si instrument u ruke zeli da sviraju hrvatsku mužiku. Njeva čvrsta vjera i molitva su je sprohadjali cijeloga žitka. Šičani, rodbina i vjerniki ter njevi poštovatelji su je na zadnjem putu odspohodili u šički cimitor 17. septembra. Neka počivaju u miru i neka im Gospodin Bog udilu vjekovječni pokoj.

Timea Horvat

Hrvatski ljetni festival i Dan sela u Potonji

U skladu s višegodišnjom tradicijom i ove je godine u organizaciji Mjesne samouprave Potonje i Hrvatske samouprave Potonje održan Hrvatski ljetni festival i Dan sela u Potonji. Vrući ljetni dan 27. kolovoza bio je dar za brojne Potonjane i njihove goste. Sudionici brojnih programa Dana bili su izvrsno raspoloženi. Potonjani i njihove obitelji, mladi i stari, gosti iz obližnjih naselja, Hrvati i Mađari te odseljeni Potonjani napučili su Potonju.

Foto: Organizatori

Nazočne je pozdravio parlamentarni zastupnik László Szászfalvi

Programi za djecu od ranih poslijepodnevni sati bili su veoma uspješni, izjavio je za MCC načelnik Potonje Tamás Reiz. Zračni dvorac, ljuljačka, vrtuljak... Posebno je oduševio nastup kukinjskog KUD-a „Ladislav Matušek“, dok su ljubitelji zabavne glazbe mogli uživati u nastupu poznatog dueta „Tajtiboy“.

Uz kulturni program svečano su prerezane vrpce na infrastrukturnim ulaganjima koja su posljednjih mjeseci ostvarena u naselju. Tako je puštena u uporabu pozornica u dvorištu mjesnog Doma kulture koja je ostvarena sredstvima Hrvatske samouprave Potonje, reče nam njezin predsjednik Jozo Dudaš. Istodobno je otvoren potpuno obnovljen seoski Dom kulture i pripadajuće dvorište, liječnička ordinacija, knjižnica. Sve je to obnovila Mjesna samouprava Potonje izgradivši i zajednička

László Szászfalvi, Tamás Reiz, Jozo Dudaš i Norbert Biró

dvorišna ulazna vrata za sve spomenute objekte.

Na svečanosti otvorenja izgrađenih i obnovljenih nekretnina nazočili su parlamentarni zastupnik László Szászfalvi i predsjednik Skupštine Šomođske županije Norbert Biró. U svojim izjavama naglasili su kako će se nastaviti dosadašnja ulaganja u razvoj naselja u nadolazećim godinama, u čemu su poželjeli uspjeh samoupravama – kako mjesnoj i hrvatskoj tako i svim stanovnicima Potonje.

Na gastroštrandovima također je bilo veselo. Kuhalo se za sve sudionike dana, bilo je i dobrih kolača...

KUD „Ladislav Matušek“

Brojni mještani i gosti

Za raspoloženje na večernjem balu brinuo se martinački orkestar „Podravka“. Zajedničko slavlje, susreti i sjećanja ispunili su vedrinom tu lijepu ljetnu subotu.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

Međunarodni likovni natječaj: „Drvo, mudrost – križ – stablo“

Likovni natječaj Iserlohn – Essen – Rovinj – Karlovac – Jajce raspisuje se za djecu Hrvata u iseljeništvu i djecu iz Hrvatske u dobi od 1. do 8. razreda osnovne škole. Novi natječaj za hrvatsku djecu širom svijeta ove godine nosi naslov „Drvo, mudrost – znanje – križ – stablo“.

Likovni umjetnici Ankica i Ante Karačić iz Iserlohna pokrenuli su međunarodni natječaj kako bi povezivali hrvatske umjetnike, djecu, učitelje i škole iz cijeloga svijeta. Iza njihove inicijative za nekoliko godina stale su i institucije i organizacije, pa se ove godine natječaj ostvaruje pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatske matice iseljenika, u suradnji s Maticom hrvatskom za ruhrsko područje, internetskim portalom „Hrvatski glas Berlin“, Osnovnom školom V. Nazora iz Rovinja, Osnovnom školom „Dubovac“ iz Karlovca i Osnovnom školom „13. rujan“ iz Jajca. Bračni par već više od dva desetljeća provodi natječaj za hrvatsku djecu širom svijeta. Tema je natječaja svake godine drukčija, a ove je godine „Drvo, mudrost – križ – stablo“.

Izložba učeničkih radova održat će se u Njemačkoj, Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Proglašenje nagrađenih likovnih radova bit će u Gradskoj galeriji Iserlohn do kraja ožujka 2023. godine. Nagrađuju se radovi u kategoriji od 1. do 4. i od 5. do 8. razreda. Tehnika likovnih radova može biti kombinirana ili kolaž, tuš, flomaster i dr., a radovi trebaju biti u formatu A4.

Rok za prijavu: 15. veljače 2023.

Svaki rad na poleđini treba sadržavati sljedeće podatke: ime i prezime autora, razred, država, ime i adresa škole, e-adresa, ime i prezime mentora. Podatci na poleđini trebaju biti ispisani velikim tiskanim slovima. Radovi se šalju na sljedeću adresu: Ankica i Ante Karacic, Stormstr. 3., DE-58640 Iserlohn. Ako je riječ o manje od pet radova, šalju se na e-adresu a.karacic@gmx.de.

POZIV ZA NATJEČAJ

Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ poziva sve razrede hrvatskih osnovnih škola da sudjeluju u natječaju

„Putevima naše hrvatske kulture“.

Izradite društvenu igru kojom ćete predstaviti hrvatsku kulturu svojega kraja! Društvenu igru možete izraditi na različite načine – postavljanje pitanja, traženje parova, pamtilice, karte, igre s figuricama...

Sudjelovati mogu svi razredi hrvatskih škola, a radovi trebaju biti izrađeni pod zaporkom. Zaporku napišite na zatvorenu omotnicu u kojoj će biti ime škole, razred i vaša e-adresa.

Rok za prijavu:
24. listopada 2022. do 15 sati.

Radove treba poslati ili predati na sljedeću adresu: Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“, 8864 Tótszerdahely, Zrínyi tér 2..

Ocjenjivanje: najbolji radovi po kategorijama (od 1. do 8. razreda) bit će nagrađeni vrijednim nagradama.

Proglašenje rezultata bit će na priredbi Pomorskih jesenskih književnih dana u Serdahelu, o čemu će nagrađeni biti na vrijeme obaviješteni.

Plovidba po rijeci Muri

Rijeka Mura tijekom povijesti bila je prirodna prepreka među žiteljima s njezinih dviju strana, a danas bi uz razvoj turizma mogla postati poveznica tih prostora. O tome se 7. rujna razgovaralo na edukativno-turističkoj plovidbi niz rijeku Muru koju su organizirali Europska grupacija za teritorijalnu suradnju „Regija Mura”, Lokalna akcijska grupa „Mura – Drava” i Konzulat Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži. Na jednodnevnom izletu na pograničnoj rijeci sudjelovao je opunomoćeni i izvanredni veleposlanik RH u Budimpešti dr. Mladen Andrić, počasni konzul RH u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos, predsjednik LAG-a „Mura – Drava” Mario Moharić i predstavnici pojedinih općina s objiju strana rijeke. Plovilo se od Goričana sve do ušća Mure u Dravu, do Legrada, a usput se razgovaralo o daljnjoj suradnji mađarskih i hrvatskih općina.

Rijeka Mura osim što je prirodna ujedno je i državna granica između Mađarske i Republike Hrvatske. Bilo je i vremena u kojima joj se nije moglo približiti, a možda je upravo to doprinijelo tomu što se njezin krajolik može pohvaliti jedinstvenom biološkom raznolikošću. Nakon društvenopolitičkih promjena i ulaska Mađarske u Europsku uniju, a poslije i Republike Hrvatske, Mura (osim što je bila izvor pitke vode ili šljunka) dobila je još jednu plemenitu ulogu: postati rijeka rekreacije, izleta i vodenog turizma.

Kod pristaništa u Mlinarcima

ma za ljude s njezinih objiju strana. Na području Mure nalaze se rijetka prirodna staništa poput velikih poplavnih šuma, riječnih otoka, šljunčanih i pješčanih obala, rukavaca i mrtvica. Krajolik obuhvaća područje Natura 2000, Prekograničnog rezervata „Mura – Drava – Dunav”. To prirodno bogatstvo općine uz Muru ubuduće žele iskoristiti za turizam, rekao je jedan od organizatora plovidbe i predsjednik LAG-a „Mura – Drava” Mario Moharić.

„Današnjom plovidbom želimo doprinijeti promociji naše granične rijeke Mure, rijeke koja spaja Hrvate s dviju strana rijeke, a želimo i istaknuti kako su potrebni mnogi drugi projekti koji će još više zbliziti ljude s jedne i druge strane onako kako je to i nekad bilo. Željeli smo istaći da rijeka Mura ima turističkih potencijala koji nisu u dovoljnoj mjeri iskorišteni. EGTS 'Regija Mura' kandidirala je projekte za razvoj vodenog turizma u sklopu kojeg su naznačene biciklističke i vodene rute, izgrađena su pristaništa kod Goričana, Serdahela, Mlinaraca, Legrada, kupljeni su čamci i slično, ali još ima prostora za razvoj. Kako su na plovidbi predstavnici općina s objiju strana rijeke, to je dokaz da postoji velika želja za daljnjom suradnjom i da nam je vrlo potreban i most od Kotoribe do Kerestura”, rekao je g. Moharić te dodao kako je u izradi projektna dokumentacija mosta u čijem je ostvarenju sudjelovao i EGTS „Regija Mura” te kako se nada da će između dviju zemalja nastaviti pregovori u cilju izgradnje tog mosta.

Veleposlanik i počasni konzul upoznaju se s prirodnim ljepotama Mure

Za općine uz Muru, u kojima i s mađarske strane živi hrvatska zajednica, turizam bi mogao biti područje zajedničkog interesa. Naime, u posljednje vrijeme sve se veći interes pokazuje za aktivni turizam u zaštićenim područjima prirode, a to zahtijeva poseban pristup u zajedničkom planiranju i upravljanju. Veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Mladen Andrić nazvao je plovidbu tzv. „putovanjem pred šengenom”.

Prekrasna priroda

„Ulazak u šengenski prostor olakšat će gospodarenje ovim prostorom, ali s druge strane vidjet ćemo kakvi su stvarni potencijali, to se već neko vrijeme priprema u suradnji objiju strana. Postoje ciljana sredstva Europske unije i siguran sam da ćemo zajedničkim snagama pronaći način da unaprijedimo cijeli ovaj prostor i da još bolje povežemo dvije strane rijeke”, rekao je veleposlanik dr. Mladen Andrić.

Sudionici plovidbe na raznim pristaništima upoznali su se s domaćim specijalitetima i delicijama, npr. u Serdahelu s pomurskom gibanicom, u Mlinarcima s mazanicom, a usuglašavanja u vezi s razvojem područja nastaviti će se još tijekom jeseni.

Beta

Blagdan svete Ane

I ove godine uz potporu Hrvatske samouprave Dombovara 24. srpnja, na Svetu Anu, održano tradicionalno proštenje kod kapelice svete Ane u dijelu grada pod nazivom Dombóvár – Szőlőhegy. Unatoč velikim vrućinama velik broj vjernika i hodočasnika okupio se na svetoj misi na otvorenom koju su služili mjesni župnik dr. János Hegedűs i svećenik Gabrijel Barić. Uz domaće vjernike i vjernike iz okolnih naselja bilo je i hodočasnika iz Hrvatske. Misa je služena na dvama jezicima, mađarskom i hrvatskom, a propovijed je održao svećenik Gabrijel Barić. U svojoj propovijedi govorio je o Svetoj obitelji i važnosti svake obitelji, njezinoj pokretačkoj snazi te o važnosti zajedništva u doba u kojem živimo, punom briga i napetosti, doba bez vjere. Naglasio je veliku ulogu djedova i baka, koji su primjer koji djeca vide u

Brojni vjernici

Kod kapelice svete Ane u dijelu grada pod nazivom Dombóvár – Szőlőhegy

svojem životu, te važnost odgoja unučadi u kršćanskoj vjeri.

Na kraju svete mise župnik dr. János Hegedűs zahvalio je svima koji su sudjelovali na svetoj misi i proštenju te svima onima koji su to omogućili i pripremili. Rekao je kako je napravljena nova nadstrešnica iznad vrata kapelice, što je financirala Hrvatska samouprava Dombovara. Na zidu kapelice postavljena je ploča na kojoj uz natpis na mađarskom, njemačkom i engleskom jeziku stoji natpis o povijesti kapelice i na hrvatskom jeziku.

Branka Pavić Blažetin

Ljetni hrvatski jezični kamp u Mohaču

Od 4. do 8. srpnja u Šokačkoj kući u Mohaču održan je već tradicionalni Ljetni hrvatski jezični kamp. Svako prijedodne djeca su sudjelovala na jezičnim zanimanjima koja je vodila učiteljica Anita Jandrók Erdélyi, a u poslijepodnevним satima petodnevni je kamp obogaćen izletima i obrtničkim radionicama. Sudionici su bili kod narodnog umjetnika i lončara Lászlóa Lakatosa, mladog majstora narodne umjetnosti i rezbara bušarskih larfi Gábora Barátha te obrtnika bušarskih

rekvizita Đure Jakšića. Svakodnevne su bile i slobodne aktivnosti, a posjetili su i mohačku vatrogasnu postaju. Kamp je ostvaren uz potporu mađarske vlade.

Branka Pavić Blažetin

Gradišćanska delegacija na putu Loretanske mriže

U organizaciji Društva Hrvati i Čakavske katedre Šopron gradišćanska delegacija ganula se je u subotu, 6. augustuša, na četverodnevno putovanje pod motom „Plete se Loretanska mriža“. Hodočasnici pod peljanjem dr. Franje Pajrića, predsjednika Društva Hrvati, iskali su odgovor na pitanje koja je kopča med Loretom u Italiji, Koljnofom u Ugarskoj, Marijom Bisticom i s daljnjimi gradi Hrvatske ter još s nekoliko mjesti u Bosni i Hercegovini.

Još je i nabrojiti teško na ki su se svi mjesti obrnuli naši putnici, ali znanstveno-vjerska i turistička turneja svakako je bila sadržajna, poučna i jako zanimljiva, a vjerojatno i dosta naporna. „Ovo putovanje imat će neke pomalo neobične i nesvakidašnje posebnosti ke vežu razne ljude, mjesta i događaje. Sveti Roko ispred crikve Loretanske Gospe, dar općine Bibinje Koljnofu, oprostit će se od nas i zaželjeti srično putovanje“, pisao je tako u svom izvješćaju dr. Franjo Pajrić. Pri prvoj štaciji, Mariji Bistici, ekipa „Po staza naših starih“ boravila je jur dvakrat, ali ovput po zakoni geometrije i mjera se putuje. Jako je zanimljiv podatak da je Marija Bistrica udaljena od Koljnofa 100 nautičkih milja. Druga je štacija naših putnikov Trsat, legendarno mjesto loretanskoga kulta. Za molitvom i spravišćem s prijatelji hodočasnici putuju dalje u Krasno, u malo velebitsko mjesto, da dan kašnje iznad Grebašćice budu nazočni blagoslavljanju križa na starom mjestu srušene Marijine crikve. Za Krasnom valja se pustiti u Kosinjsku dolinu, kade se u ime Društva Hrvati i Čakavske katedre Šopron postavi spo-

Radina sanja pretvorila se je u stvarnost

Pajrića. Dubrovnik se vidi samo iz ptičje perspektive, s magistrale, ali se mora znati da je on isti meridijan kot Našice i Kiseljak, a Kojnofci, kako zanimljivo, već desetljeća dugo sudjeluju s timi varoši. Slano, Opuzen, Grgur Ninski u Splitu, kao književni velikan Marko Marulić, Gospa u Primoštenu, svi su samo na dohvat ruke našim putnikom. Iza polnoći hodočasnici dospenu domom u Koljnof da bi onda drugi dan pohodili još zadnju štaciju, Loreto u Lajtanskom Gorju. Vitez Štotzing započeo je gradnju, a završio je svetišće Franjo Nadasdy. On je poklonio Koljnofcem kopiju štatue u kamenu i tako je Koljnof postao isto poznato hodočasno mjesto. „Mi smo dio velike mriže, ka nas sve drži, lovi i spašava, samo se to nam puno puta čini da je nešto drugo“, konstatirao je peljač putovanja ki je sa svojimi ljudi čez četire dane proputovao već od jezero kilometarov.

Tiho

Kod prijatelja Tomislava Marijana Bilosnića u Zemuniku

men-ploča na mjestu prve tiskare na hrvatskom tlu, i to glagoljaške kod Hrvatov, u čast 540. obljetnice. Drugi dan hodočašćenja slijedi Ljuba, Nin, Zadar, a selo Konoba nad Grebašćicom štart je za hodočašće gori na Igre.

Za spuščanjem prik vrhov Smiljevače i Bovana, kade pomaže hodočasnikom 68 štig s lancem, zajdu naši Gradišćanci prijatelju Radi u selu Konoba u njegovu staru konobu. Ov dalmatinski Ilir jur je zdavno sanjao postavljanje križa na Igre, da bi se tim danom, 8. augustuša, Radina sanja pretvorila u stvarnost. Treći dan na graničnom prelazu Duži putuje se u Dubrovačko primorje ter preko Imotice, Topolog i Stupe dospene se na kultno mjesto u Ošlje. „Sastanak s dr. Igorom Šipićem u Splitu prez koga ova priča ne bi egzistirala i mi bi ostali uskraćeni jednim božjim znakom naše svete prirode, svetoga okoliša“, uvjerenjenje je dr. Franje

Na Udbini

FOTO: DR. FRANJO PAJRIĆ I PUTNIKI